

Zondag 30 mei 2010
themadienst Duurzaamheid

ds. Hans van Walsum

Orde van dienst

VOORBEREIDING

Orgelspel

Welkomstwoord door de ouderling van dienst

QuestionMark: 'Alfie' (Hal David / Burt Bacharach)

Waar gaat het nu eigenlijk om,
zijn we bestemd om meer te nemen dan te geven?
Is het leven alleen maar van de sterken?
Ik weet dat er iets veel groters is waar iedereen in kan geloven.
Ik geloof in liefde...

We gaan staan

We zingen: 'De vreugde voert ons naar dit huis'
Lied 1: 1, 4, 6 en 7 (Bundel: Tussentijds)
tekst: Sytze de Vries; melodie: Willem Vogel

1. De vreugde voert ons naar dit huis

The image shows a musical score for a hymn. It consists of four staves of music in G major (one sharp) and 4/4 time. The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The lyrics are: '1. De vreug - de voert ons naar dit huis'. The second staff continues: 'waar 't Woord aan ons ge - schiedt.'. The third staff continues: 'God_ roept zijn Naam o - ver ons uit'. The fourth staff ends with: 'en wekt_ in ons_ het lied.'.

- Zal dit een huis, een plaats zijn waar
de hemel open gaat,
waar Gij ons met uw eng'len troost,
waar Gij U vinden laat?
- Vervul ons met een nieuw verstaan
van 't Woord, waarin Gij spreekt
en reik ons zelf als leeftocht aan
het Brood, dat Gij ons breekt.
- Dit huis slijt mét ons aan de tijd,
maar blijven zal de kracht
die wie hier schuilen verder leidt
tot alles is volbracht.

Stil gebed

Groet

(v:) Genade zij u en vrede van God de Vader en van de Here Jezus Christus

(a:) Amen

Bemoediging

(v:) Onze hulp is in de naam van de Heer

(a:) die hemel en aarde gemaakt heeft.

We gaan weer zitten

We zingen als opmaat naar het Kyriëgebed: 'De aarde is vervuild'

Lied 188: 1, 2 en 3 (Bundel: Zingende Gezegend)

tekst: André F. Troost; melodie: Gezang 294 LvdK

188 De aarde is vervuild

melodie: gezang 294

Leighton George Hayne 1836 - 1883

1. De aar - de is ver - vuild,
ver - oor - deeld tot de dood,
de schep - ping schreeuwt - zij huilt,
zij kreunt in ba - rens - nood!

- De aarde is vervuild
tot in de verste hoek -
de zegen wordt geruïd,
verkwanseld voor een vloek.

- O aarde, hoe vervuild
door gif en gas en teer,
God, die zich nog verschuilt,
bewerkt een ommekeer:

Kyriëgebed – gebed om ontferming vanwege de nood van de wereld

Glorialied: Psalm 98: 4

DIENST VAN HET WOORD

Gebed van de zondag

Underlined: 'Nu dat jij er bent' (Trijntje Oosterhuis)

Als je in mijn ogen kijkt lijkt de wereld stil te staan.
De wind houdt op met waaien en bevroren is de maan
Je bent stralend als de zon.
Je bent volmaakt, zo naakt en klein
En de wereld lijkt voor eventjes perfect te zijn.

De kinderen gaan naar hun nevendienst

Inleiding op de schriftlezing

1^e Schriftlezing: Genesis 1: 26 – 28; 31 – 2: 2; 2: 15

We zingen: 'Heer, onze Heer, hoe heerlijk is uw Naam'
Lied 30: 1 t/m 6 (Bundel: Tussentijds)
tekst: Karel Deurlo; melodie: Gezang 387 LvdK

30. Heer, onze Heer, hoe heerlijk is uw Naam

The image shows a musical score for a hymn. It consists of four staves of music in G major (one sharp) and 2/2 time. The lyrics are written below the notes. The first staff begins with '1. Heer, on - ze Heer, hoe heer - lijk is'. The second staff continues with 'uw Naam in de ge - schie - de - nis,'. The third staff continues with 'op heel de aar - de, wijd en zijd.'. The fourth staff concludes with 'De he - mel zingt uw ma - jes - teit.'.

- Het eerste kinderlijk geluid roept glorieus uw sterkte uit. Met onze kwetsbaarheid vertrouwd ontwapent Gij wat ons benauwt.
- Zie ik uw sterren in de nacht, die hemelhoog geschapen pracht, wat is dan niet het menskind, dat Gij het kent en zo bemint.
- Geen sterrenhemel houdt hem klein; de mens mag vorst der aarde zijn. Gij kroont hem als uw bondgenoot en maakt hem bijna godd'lijk groot.
- Al wat op aarde is laat Gij zich buigen voor zijn heerschappij. De dieren komen in een stoet hem hoog en breed al tegemoet.
- Heer, onze Heer, hoe heerlijk is uw Naam in de geschiedenis, want op de aard' is wijd en zijd het menskind uw majesteit.

2^e Schriftlezing: Romeinen 8: 18 - 23

QuestionMark: 'Colors of the wind' (Vanessa Williams)

Je denkt misschien dat de enige echte mensen de mensen zijn die eruit zien en denken als jij. Maar als je het spoor volgt van een vreemdeling, leer je dingen waarvan je nog nooit gehoord hebt. Schilder met alle kleuren van de wind en weet dat we duurzaam verbonden zijn in een cirkel van hoop die nooit stopt.

Verkondiging

Meditatief orgelspel

We zingen: Gezang 400: 1, 5, 8 en 12 ('Het zonnelied')
tekst: Franciscus van Assisi
vertaling: J.W. Schulte Nordholt
melodie: Keulen, 1623

GAVEN EN GEBEDEN

De kinderen komen terug uit hun nevendienst

We zingen het kinderlied: 'Nicodemus'
Lied III,10: 1 en 2 (Bundel AWN)
tekst: H. Lam; melodie: W. ter Burg

III,10 NICODEMUS

Tekst Hanna Lam

Muziek Wim ter Burg

1. Ni - co - de - mus, Ni - co - de - mus
die bij Je - zus kwam,
Ni - co - de - mus, Ni - co - de - mus
was een zeer ge - leer - de man.
De Tho - ra en de Pro - fe - ten
ken - de hij haast uit zijn hoofd,
maar van Je - zus wil hij we - ten:
Komt het Rijk dat is be - loofd?
Komt het Rijk dat is be - loofd?

- Nicodemus, Nicodemus
die bij Jezus kwam,
Nicodemus, Nicodemus
was een zeer geleerde man.
Hij wil weten of de dromen
spoedig in vervulling gaan.
Waartoe Jezus is gekomen,
zoveel tekenen heeft gedaan? (bis)

Kerk & duurzaamheid

- informatie vanuit de werkgroep
- credo: 'Eerbied voor het leven'

QuestionMark: 'Dat zou mooi zijn' (De Dijk)

Kon je met een liedje maar de honger doen verdwijnen,
een eind maken aan haat en aan geweld
Dat werd een prachtig lied, met een pracht couplet en een pracht refrein...

Inzameling van de gaven

Gebeden

dankgebed, voorbeden, stil gebed en het Onze Vader

We gaan staan

Slotlied: 'Ere zij aan God de Vader'

Gezang 255: 1, 2, 3 en 4 (Liedboek voor de Kerken)
tekst: naar Horatius Bonar (bewerking: W. Barnard)
melodie: Henry Smart

Zegen

Preek

Gemeente van onze Heer Jezus Christus

Een themadienst over duurzaamheid. Misschien was het handiger geweest deze dienst een half jaar eerder te plannen. Toen was het thema 'duurzaamheid' hot. De klimaatop in Kopenhagen stond voor de deur. Er was veel aandacht voor thema's die met het milieu te maken hebben. Alom leefde het besef dat het nu tijd was om te handelen. We konden niet langer wachten. Inmiddels zijn we een half jaar verder. We zitten midden in de verkiezingscampagne. De hypotheekrenteafrek wordt tot breekpunt bij toekomstige coalitiegesprekken gemaakt. Bij geen enkel debat tot nu toe is het thema duurzaamheid nog aan de orde gekomen. De klimaatop in Kopenhagen is zo goed als mislukt. En het klimaatbureau van de VN staat als onbetrouwbaar te boek omdat er gegoocheld is met cijfers. 'Zo erg is het nu ook weer niet', wordt gezegd....

Een themadienst over duurzaamheid. Is duurzaamheid, de zorg voor de schepping, eigenlijk wel een thema in de kerk? Soms, zo af en toe, misschien. De iets ouderen onderen ons herinneren zich waarschijnlijk nog wel het conciliair proces aan het einde van de jaren '80. Er was veel aandacht voor vrede, gerechtigheid en heilheid van de schepping. Overall ontstonden werkgroepen die o.a. de milieuproblematiek onder de aandacht van gemeenteleden brachten. Maar ook dat Conciliair Proces ging weer voorbij. De kerken maakten een beweging naar binnen, met veel aandacht voor de eigen ziel, persoonlijke spiritualiteit. De laatste jaren besteedt het diaconale werk van Kerk in Actie aandacht aan duurzaamheid. Vorige week verscheen er nog een brochure 'kerken en energie'. Maar het is u waarschijnlijk ontgaan. In alle eerlijkheid moeten we zeggen dat kerken en christenen nooit voorop hebben gelopen als het gaat om duurzaamheid, zorg voor de schepping, dierenwelzijn....

Hoe leeft dat thema eigenlijk bij ons, bij u en mij? Ik kan natuurlijk alleen voor mezelf spreken. In alle eerlijkheid vind ik het vaak een wat moeizaam en ongemakkelijk onderwerp. Natuurlijk scheid ik ook netjes mijn afval, probeer ik een beetje te letten op mijn energieverbruik, fiets ik regelmatig enzovoort. Daar merk je allemaal niet zoveel van. Maar als het nu gaat om maatregelen die écht een beetje pijn doen, gedrag dat nét wat meer van je vraagt: nog vaker de auto laten staan, meer biologische producten kopen, eens wat vaker een dag zonder vlees. Kortom: veel bewuster omgaan met je leefomgeving.... Dat is lastig. Het komt er niet van. Gemakzucht. Je hebt er geen zin in. Bijbels gezegd: 'de geest is wel gewillig maar het vlees is zwak'. Is dat bij u zoveel anders? (....)

En ondertussen zucht de schepping nog altijd als in barensweeën en lijdt. En staat de opdracht in de bijbel om de tuin, die aarde heet, te bewerken én te bewaren. Die opdracht is nooit ingetrokken.

Daarom hebben we vanmorgen ook gelezen uit dat lied van het begin, scheppingslied. Over de Eeuwige die onze bondgenoot is. Hij zorgt voor licht om te leven, ruimte om te ademen, een bewoonbare aarde. De chaos, de dood, het donker, de wildernis, vanaf het begin heeft God ertegen gestreden en Hij zal er tegen blijven strijden. 'En God zag dat het goed was'. Het refrein van het scheppingslied uit Genesis 1. Goed – 'tof' staat er letterlijk. Dat is nog iets anders dan wat wij perfect of ideaal noemen. Alsof er niets meer te verbeteren zou zijn. Alsof de goede schepping ook geen kanten heeft die wij helemaal niet goed zouden noemen. De natuur kan behoorlijk wreed zijn. Nee, het is meer zoiets als 'goed voor Gods bedoelingen', geschikt en doelmatig voor zijn plan. God kon er wat mee. Tof – gaaf. Een aarde om op te wonen, te werken, heel geschikt! En de mens mag over die aarde heerschappij voeren...

'God zei: Laten wij mensen maken die ons evenbeeld zijn, die op ons lijken...' De zesde scheppingsdag. Als laatste van alle schepselen. De mens. Laatkomer in Gods schepping. Maar wel een bijzondere laatkomer. Niet de kroon van de schepping. Dat is een misverstand. De kroon van de schepping is de zevende dag, de sabbat. Op de sabbat loopt alles uit. Een dag van rust, zegen, een dag apart, een dag die glanst van licht en vreugde. Een dag om op te ademen, mensen en dieren, heel de schepping. De mens is schepsel onder de schepselen. Maar wel een bijzonder schepsel. Als enig schepsel aangesproken door God. En voortaan dus ook aansprakelijk. Hij kan antwoorden. En is dus ook verantwoordelijk. 'Naar Gods beeld' geschapen. Dat wil zoiets zeggen als gericht op Hem, bedoeld om met Hem in relatie te treden: aangesproken om te antwoorden, aansprakelijk en verantwoordelijk, Gods medewerker op de aarde. De mens.

In het tweede scheppingsverhaal, in Genesis 2, staat de mens vanaf het begin centraal. En ook daar die dubbelheid. De mens wordt gevormd uit stof, uit aarde geboetseerd. Hij moet zich niets verbeelden, de mens. Hij valt zo uit elkaar, een kwetsbaar schepsel. Maar ook kostbaar. Met zorg gemaakt. En begiftigd met de levensadem van God. Zoals rabbi Boenam zei: 'Een mens moet steeds twee zakken over zijn schouders dragen, om naar behoefte in de ene zak te tasten of in de andere. In de rechterzak ligt het woord "om mijnentwil is de wereld geschapen". In de linkerkant het woord "ik ben stof en as".' Verantwoordelijk én bescheiden. Vandaar ook die boom in het midden van de tuin, boom van de kennis van goed en kwaad. Boom die de kern van alle geboden belichaamt: laat God God zijn. Van alle bomen in de tuin mag je eten. Leef er vrolijk op los. Heb God lief en doe wat je wilt. Maar handen af van die ene boom: je moet niet zelf voor God gaan spelen. Ken je grenzen, mensenkind. En dat is nu precies het probleem: we kennen onze grenzen niet. En daarom zucht de schepping als in barensoed en lijdt....

We hebben de opdracht van God maar half gehoord. Want wat is die opdracht van God? 'Heerschappij over de aarde', zoals in Genesis 1 staat. Maar wel heerschappij voeren als beelddraggers van God. En dan is heersen vooral beheren, rentmeester zijn over het bezit van een ander, dienend bezig zijn. Zoals God. 'Van de HEER is de aarde en alles wat daarop leeft', zingt de psalmdichter. Beheren. Wat dat beheren inhoudt horen we in dat tweede scheppingsverhaal, Genesis 2: 'God, de HEER, bracht de mens dus in de tuin van Eden, om die te bewerken en erover te waken'. Bewerken en waken, of bewaren. 'Bewerken', dat wil zeggen: ontplooiën, tot ontwikkeling brengen, de mogelijkheden uitwerken die God erin heeft gelegd, kennis vergaren, gebruik maken van onze eigen scheppende vermogens in techniek, wetenschap, kunst... De schepping afmaken, samen met God. Nu, dat gaat de mens wel goed af. Schepper naast God.. 'Waken – bewaren', dat wil zeggen: zorgen, beschermen, in stand houden, beheren, intact laten, de grenzen kennen en in acht nemen. En dat vinden we een stuk lastiger. We hebben de opdracht van God maar half gehoord....

Terwijl die scheppingsopdracht in de bijbel toch heel concreet wordt gemaakt. Gun het land rust op zijn tijd, houdt de schrijver van Leviticus ons voor: het zevende jaar moeten jullie het land laten rusten. Een sabbatsjaar (Lev. 25: 4). En als u in tijden van oorlog een stad moet belegeren, mag u haar boomgaarden niet vernietigen, zegt de schrijver van Deuteronomium. 'Is een boom soms een mens dat u tegen hem moet strijden?' (Deut. 20: 19). Op de sabbatsdag rusten niet alleen de mensen maar ook de dieren, zeggen de Tien Woorden (Ex. 20). En de dichter van Psalm 36 roept uit: 'U, HEER, bent de redder van mens en dier' (Ps. 36: 7). En een rund mag je bij het dorsen van het land niet muilkorven, staat in Deuteronomium (Deut. 25: 4). Concrete aanwijzingen. Het gaat God om heel de schepping. Mensen, dieren, planten, ze gaan God ter harte. En aan ons de opdracht om die bijbelse voorbeelden te vertalen naar onze tijd... Duurzaamheid, verantwoord omgaan met Gods schepping. En dan komt het er op aan. Wat doen we dan met bio-industrie, grootschalige landbouw? Moet je dan die kilo-knallers toch niet laten liggen in het schap van de super? Want waarom kan dat vlees zo goedkoop worden aangeboden?

En heb je die terrasverwarming echt nodig, of kun je als het wat kouder wordt ook gewoon binnen gaan zitten? Is het nu echt niet mogelijk om de auto vaker te laten staan? Zomaar wat voorbeelden, vertalingen naar onze situatie. Voor ieder ligt dat weer anders. Maar we kunnen die lastige, ongemakkelijke vragen niet uit de weg gaan. De opdracht is bewerken én bewaren.

'Duurzaamheid' is dus een voluit bijbels en christelijk thema. Het is ook een thema waarbij je snel ontmoedigd kan raken. Omdat het vechten voor een beter milieu lijkt op vechten tegen de bierkaai. Het is optornen tegen geweldige maatschappelijke en economische krachten. Het is de strijd aangaan met jezelf, je gemakzucht bijvoorbeeld. Het is klein beginnen. Samen met anderen. Bondgenoten zoeken. En leven vanuit Gods beloften. Ook dat. Hoop. Het thema van Romeinen 8, over de schepping die zucht en lijdt, maar ook hoopt. Als je niet wist dat God ons de opdracht heeft gegeven de aarde te bewaren. En dat Hij er garant voor staat dat het uiteindelijk goed zal komen, met de mensen, met de dieren, met heel de schepping, dan zou je vroeg of laat zeker wanhopen: 'geen beginnen aan'. Na ons de zondvloed....

Maar zo hoeft het niet te zijn. Het kan anders. Om het bijbels te zeggen: verandering begint met nietige mosterdzaadjes die in de grond worden gestopt. Je merkt er een tijd lang niets meer van. Maar dan ineens ontkiemen ze en groeien later zelfs uit tot grote bomen. Zoals ik ergens las:

'Het is nog steeds zo dat God via het schijnbaar onbetekenende werkt aan de verandering van de wereld en het creëren van zijn toekomst. Hij verkiest te werken via de dwaasheid van menselijke tussenkomst. En Hij wil uw en mijn leven gebruiken om verandering te bewerkstelligen. Evenals Jezus dat samenraapsel van onbelangrijke vissers riep, zo roept Hij ons om onze netten en onze bootjes te verlaten en Hem te volgen op weg naar de verandering van de wereld.'

*Wij willen nederig en klein, halleluja,
de dienaars van uw grootheid zijn, halleluja.*

AMEN

reageren? mail predikant@pwgrokeveen.nl